

הוויתור על ביקורת הפנים - מסוכן

עו"ד מרב ארד סולומון, שותפה ועו"ד ירון זיגלר

"[...] בעיצומו של היום הראשון לפריצת שפעת העופות בשישה מוקדים שונים, הודיעו לי כי צוותים של מבקר המדינה דאז (מיכה לינדנשטראוס, ז"ל) מגיעים לעשות ביקורת בזמן אמת. למרות הכבוד שיש לי למוסד המבקר, הודעתי בנחרצות שאין לי שום כוונה לעסוק בכך, אפילו לא דקה, אלא בסיום המשבר, בשעה שייערך תהליך הפקת לקחים מסודר[...]"

במילים כנות אלו, שפורסמו בטור דעה באתר "גלובס" ביום 16.03.2020, מבטא אילן כהן, ששימש כמנכ"ל משרד ראש הממשלה, הלך רוח נפוץ בישראל, ביחס למקום הראוי להליכי ביקורת בשעת משבר. הלך רוח זה, מכיר, כלפי חוץ, בחשיבות הביקורת, אולם בזמן אמת רואה בה "בן חורג".

ואולם, מסתמן כי משבר הקורונה, אשר כמותו לא ראינו בעשורים האחרונים, הביא ארגונים רבים לקחת גישה זו מספר צעדים קדימה. מנתונים שהתפרסמו בעת המשבר ושמקורם בסקרים שערכו איגוד מבקרי הרשויות המקומיות ולשכת המבקרים הפנימיים, עולה כי חלק משמעותי מהמבקרים הפנימיים ברשויות המקומיות הוצאו לחופשה ללא תשלום וכי מבקרים פנימיים רבים, המכהנים בחברות פרטיות, ציבוריות וממשלתיות, הונחו לבצע משימות נוספות או לסייע ליחידות אחרות בארגון, במקום או בנוסף לתפקידם.

מנתונים אלו עולה חשש, כי ברקע המשבר, ארגונים רבים רואים לא רק בגורמי ביקורת חיצוניים, אלא גם במבקרים הפנימיים, כבלתי רלוונטיים. בנוסף, בהתנהלות המתוארת, משובשת יכולת המבקרים לבקר את התנהלות הארגון בזמן המשבר, גם בסיומו, משום שהמבקרים ממודרים מקבלת ההחלטות או מעורבים בקבלתן באופן הפוגע באובייקטיביות.

מעבר לכך שהמבקרים הפנימיים יכולים לסייע בהתמודדות עם אתגרי המשבר- כגון עבודה מרחוק ופגיעה במצבם הכלכלי של העובדים, כגורמי סיכון לכשלי אבטחת מידע, מעילות והונאות- ומעבר לכך שנוכחותם בארגון קריטית לביקורת על התנהלותו בזמן המשבר, יש לבחון את **חוקיות הוצאת המבקרים לחופשה או הסתם לביצוע משימות אחרות**.

על פני הדברים, כפי שנבהיר, בכל הנוגע לארגונים המחויבים במינוי מבקר על פי דין, נראה כי ההתנהלות המתוארת לעיל אינה מתיישבת עם הוראות הדין, לרבות חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992, החל על משרדי ממשלה, חברות ממשלתיות, גופים הנתמכים כספית על-ידי המדינה ועוד, וקובע:

ראשית, חובת מינוי המבקר הפנימי הקבועה מכוחו, שהפרתה מהווה עבירה פלילית, מחייבת רציפות. לפיכך, בהיעדר חקיקת חירום בעניין זה, חובת המינוי חלה אף בימים אלו, וגופים שהוציאו מבקר המכהן בהם לחל"ת, לכאורה מפרים אותה.

הוויתור על ביקורת הפנים - מסוכן

שנית, החוק קובע במפורש כי מבקר פנימי מנוע מלמלא בגוף המבוקר תפקיד נוסף, למעט תפקיד הממונה על תלונות הציבור או הממונה על תלונות העובדים. על כן, הסטתו לביצוע משימות נוספות מהווה גם היא לכאורה הפרת דין.

בנוסף לחוק הביקורת הפנימית, דברי חקיקה אחרים המחייבים גופים אחרים, כגון רשויות מקומיות, בנקים וחברות ציבוריות, למנות מבקר פנימי, מחייבים גם הם רציפות כהונה ואוסרים ביצוע תפקידים נוספים על-ידי המבקר. כך למשל קובע חוק החברות, תשנ"ט-1999, כי כהונתו של המבקר הפנימי לא תופסק שלא בהסכמתו והוא לא יושעה מתפקידו בחברה ציבורית, אלא בהחלטת דירקטוריון שתתקבל בנוכחות רוב חבריו, ולאחר שמיעת עמדת ועדת הביקורת, ומתן זכות טיעון למבקר.

מעבר לאחריות המוסדית, בעלי התפקידים הממונים על המבקר (למשל, יו"ר הדירקטוריון, מנכ"ל או גורם אחר), מסתכנים אף הם באחריות להפרות הדין.

כיועצים משפטיים של תאגידים רבים, אנו ערים לכך שמקבלי ההחלטות בקרבם טרודים במזעור נזקי המשבר, בסיוע לעובדיהם ובזיהוי הזדמנויות לצמיחה. על רקע זאת, ראינו צורך להביא בפניהם סוגיה זו, הן בשל החשיבות שבהמשך העסקת המבקרים בביצוע תפקידים הייעודי והן נוכח חשיפה שעשויה להתבטא באחריות נושאי משרה כלפי הרשויות וכלפי בעלי מניות או מחזיקי אג"ח, לאי מינוי מבקר או הסטתו מתפקידו.

משבר הקורונה הוא חריג בכל קנה מידה. במהלכו, פרסמו משרדי הממשלה הבהרות והקלות רבות בנוגע לתחולת הוראות דין שונות. לאור המתואר, נראה שיש חשיבות לפרסום הבהרות בנושא המשך כהונתם ותפקודם של המבקרים הפנימיים, מצד משרד הכלכלה, האחראי ליישום חוק הביקורת הפנימית, משרד הפנים, האחראי על הרשויות המקומיות ורשות ניירות ערך, האחראית לפיקוח על החברות הציבוריות.

- עו"ד מרב ארד-סולומון, שותפה. ראש מחלקת דיני תחרות ותאגידים.
[קרא עוד](#)
- עו"ד ירון זיגלר, מחלקת דיני תחרות ותאגידים. [קרא עוד](#).

צרו עימנו קשר:

עו"ד מרב ארד סולומון | 04-8140500 | merava@ysl-law.com

